

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 554/SS/2015

Nasilje u obitelji nad ženama

Student: Petra Ognjan

Varaždin, lipanj 2016.

Sveučilište Sjever

Studij Sestrinstva

Završni rad br. 554/SS/2015

Nasilje u obitelji nad ženama

Student: Petra Ognjan, 3081/601

Mentor: Prof. dr. sc. Dinko Puntarić

Kolegij: Javno zdravstvo

Varaždin, lipanj 2016.

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za biomedicinske znanosti	
PRISTUPNIK	Petra Ognjan	MATIČNI BROJ 3081/601
DATUM	30.05.2015.	
KOLEGIJ	Javno Zdravstvo	
NASLOV RADA	Nasilje u obitelji nad ženama	
MENTOR	prof.dr.sc. Dinko Puntarić	ZVANJE Redoviti profesor
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv.prof.dr.sc. Goran Kozina, predsjednik 2. prof.dr.sc. Dinko Puntarić, mentor 3. Marjana Neuberg, mag.med.tech.	

Zadatak završnog rada

BR. 554/SS/2015

OPIS

Nasilje u obitelji predstavlja skup ponašanja koje uključuju tjelesno, emocionalno i seksualno ponašanje nad drugim osobama, upotrebom sile, zastrašivanjem, prisiljavanjem i manipuliranjem. Obitelj je osnovna društvena zajednica koja prije svega mora imati odgovornu, reproduktivnu i zaštitnu ulogu u kojoj svi članovi moraju ostvariti svoja prava. Ona je mreža povezanosti, dijeljenja i predanosti, ali istovremeno može biti jedno od opasnijih situacija i mjesta za daljnji život. Postoji više pokazatelja koji upućuju na širok spektar oblika nasilja nad ženama u obitelji. Dovodi se do spoznaje da je upravo obiteljsko nasilje nad ženama danas najrasprostranjenije. Nasilje nad ženom donosi teška nasilna djela koja ostavljaju znatne duševne, tjelesne ozljede i materijalnu štetu. Nažalost, većina takvih oblika nasilja je i dalje skrivena, nevidljiva i događa se unutar četiri zida. Obitelj koja je izložena takvom nasilju često je zatvorena za svoju okolinu. Cilj ovog rada je sagledati teoriju i analizu problema nasilja nad ženama u obitelji koja je danas sve više i više prisutna te predstavlja društveni problem koji djeluje na široku društvenu sferu ljudi.

- 1.Uvod
- 2.Hipotetski okvir
- 3.Uzroci i posljedice nasilja u obitelji nad ženama
- 4.Predrasude o nasilju nad ženama
- 5.Pravna regulativa zaštite obitelji
- 6.zaključak

ZADATAK URUČEN

31.08.2015.

Predgovor

Iskreno se zahvaljujem svojem mentoru, prof. dr. sc. Dinku Puntariću, koji mi je stručnim savjetima i smjernicama pomogao u izradi ovog završnog rada. Također, zahvaljujem se svim predavačima, suradnicima i kolegama na uzajamnoj suradnji, uloženom trudu i prenesenom znanju tijekom studiranja na Sveučilištu sjever.

Nadalje, zahvaljujem se svojoj obitelji i prijateljima koji su mi bili neizmjerena podrška i poticaj tokom studiranja te prilikom izrade ovog završnog rada.

Sažetak

Obitelj je osnovna zajednica zasnovana na zajedničkom životu između muškaraca i žene. Ona je temeljac društva, koja uključuje odgojnu, reproduktivnu i zaštitnu ulogu. Svi članovi obitelji u njoj trebaju ostvarivati svoja temeljna ljudska prava. Obitelj mora podrazumijevati zajedništvo, oslonac, potporu, razumijevanje, povjerenje, ali istovremeno svjedoci smo da može biti jedno od najopasnijih mjesta za život. Nasilje u obitelji postaje svakodnevica koja se pojavljuje u čitavom spektru oblika. Nasilje u obitelji predstavlja ozbiljan društveni problem kojeg valja što je moguće brže rješavati. Posljedice zlostavljanja unutar obitelji su višeznačne; polazeći od zdravlja, sreće i zadovoljstva, do cjelokupne dobrobiti i položaja žene u društvu. Život u zlostavljajućoj vezi utječe na samopoštovanje, te takve žene često su povučene u sebe. Danas je nasilje jedan od najvećih izazova u zaštiti ljudskih prava žene u obitelji. Ono postaje globalni problem kojeg je teško utvrditi jer većina nasilja ostaje skriveno unutar četiri zida obiteljskog doma. Poimanje obitelji kao siguran temeljac utočišta, narušeno je sve učestalijim problemom obiteljskog nasilja. Stres, nezaposlenost, ekonomska i moralna kriza dovode do poremećenih obiteljskih odnosa gdje vlada razočarenje, bijes, krivnja koja se implicira obiteljskim nasiljem. Nasilje može imati teške posljedice za žrtvu (ženu), koja iza zida šutnje i srama često ostaje sama i izolirana od cijelog društva. Danas nasilje postaje tema koja se svakodnevno nastoji spriječiti; nasilje više nije samo privatni problem, već problem cjelokupnog društva. U Republici Hrvatskoj postoje zakoni i propisi usmjereni na sprječavanje nasilja u obitelji pogotovo nasilja nad ženom u obitelji, te taj problem postaje sve više izraženiji i uključuje razna nadležna tijela u suzbijanju takvog neprihvatljivog čina.

Ključne riječi: obitelj, nasilje nad ženama u obitelji, zakonska regulativa

Summary

Family is a basic community based on mutual living between a man and a woman. It is the foundation of a society and it includes educational, reproductive and protective role. All members of a family should realize their fundamental human rights. Family must imply community, support, understanding, confidence, but at the same time we are witnesses that it can be one of the most dangerous places to live in. Family violence becomes an everyday phenomenon which appears in various forms. It represents a serious problem in society which has to be taken care of as soon as possible. Consequences of family abuse are various; from health, happiness, satisfaction, to personal wellbeing and position of a woman in the society. Living in a relationship full of abuse affects on a woman's self-respect and often results in withdrawal. Today, violence is one of the biggest challenges in protecting human rights. It also becomes a global problem which is hard to determine because most of violence stays hidden within the walls of a family home. Understanding the family as a base of a safe shelter is disrupted by increasingly common problem of family violence. Stress, unemployment, economic and moral crisis lead to disturbed family relationships. Violence can have serious consequences for the victim (a woman), which behind the wall of silence and shame often stays alone and isolated from the whole society. Today, violence becomes a subject which is trying to be fixed everyday; it is not only a private problem but a problem of the whole society. In Croatia, there are laws and regulations directed to prevention of the family violence, especially violence against woman in the family, and that becomes a growing problem which includes various competent authority for suppression of that unacceptable act.

Key words: family, violence against woman in the family, legislation

Sadržaj rada

1. Uvod

1.1. Predmet istraživanja.....	1
1.2. Cilj istraživanja.....	1
1.3. Metode istraživanja.....	2
1.4. Struktura rada.....	2

2. Glavne odrednice nasilja u obitelji.....4

3. Oblici nasilja nad ženama u obitelji.....6

3.1. Ostali oblici seksualnog nasilja.....	8
3.1.1. Trgovina ženama i prisilna prostitucija.....	8
3.1.2. Ubojstva.....	10
3.1.3. Spolno selektivni abortusi, prisilni pobačaji nad ženskim fetusima.....	10
3.1.4. Prisilni brakovi.....	10
3.1.5. Nasilne provjere djevičanstva.....	10
3.1.6. Tradicionalne i kulturne prakse koje pogađaju zdravlje i život žena.....	10
3.1.7. Napadi kiselinom.....	11
3.1.8. Nasilje vezano uz običaj miraza.....	11
3.1.9. Žensko genitalno osakaćivanje.....	11

4. Posljedice nasilja nad ženama u obitelji.....12

4.1. Fizičke posljedice nasilja.....	12
4.2. Psihičke posljedice nasilja.....	13
4.3. Posljedice seksualnog nasilja.....	13

5. Obilježja žrtvi i počinitelja partnerskog nasilja.....15

6. Nasilje u obitelji - važna uloga i mjesto zdravstvenih djelatnika.....19

7. Mitovi i činjenice o nasilju.....21

8. Nasilje nad ženom u Hrvatskoj.....26

9. Zakonska regulativa u Republici Hrvatskoj.....27

10. Zaključak	28
Literatura.....	30

1. Uvod

Svakodnevno smo svjedoci činjenice da je nasilje u porastu. Globalno raste difuzno agresivno ponašanje među bliskim ljudima, kao i nasilje u obitelji. Uzroci su različiti, od nevolja i neimaštine do frustracija i nezrelosti ličnosti, te su i rješenja za moguće sprječavanje i zaustavljanje nasilja raznolika. Ključne riječi koje danas određuju društveni okvir i etiku postupanja u slučajevima nasilja u obitelji jesu ljudska prava. Nasilje u obitelji je osobni, obiteljski i društveni problem. Država ima pravo i obavezu poduzeti potrebne mjere da bi spriječila nasilje u obitelji odnosno smanjila i olakšala njegove posljedice. Ovo određenje jasno izražava stav da nasilje u obitelji nije samo i isključivo problem pojedinca ili obitelji kao sustava, već zastupa koncept odgovornosti države da poduzme odgovarajuće mjere uključujući: djelotvoran zakonski okvir koji uključuje kaznene sankcije, restituciju, posredovanje i obvezu tretmana nasilnika [1].

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživačkog rada jest teorijska analiza problema nasilja nad ženama u obitelji. Prikazan je sam početak i izvor nasilja nad ženama te istaknuti su kulturni stavovi i obilježja. Nasilje u obitelji nije nova pojava, već jednom riječju svakodnevnicom. Živimo u vremenu i kulturi u kojima je nasilje sastavni dio života. Problem nasilja u teorijskom dijelu nastoji se opisati na sustavan i recentan način, polazeći od žene kao najčešće žrtve nasilja u obitelji. Nasilje se može dogoditi svakoj ženi, bez obzira na dop, status, obrazovanje, rasu ili nacionalnost. Nezrelost društva i pojedinaca ukazuje na mnoge probleme i činjenice kako ljudi ne prepoznaju nasilje.

1.2. Cilj istraživanja

U skladu s predmetom istraživanja određen je i cilj istraživanja. Cilj ovog rada je pružanje što jednostavnijeg prolaza kroz nedoumice, rasprave, tumačenja i različite poglede na nasilje,

njegovu rasprostranjenost, kako bi se dobila jasnija slika i uvid u problematiku još uvijek skrivenog nasilja – nasilja nad ženama. Ako je nasilje opći ljudski, odnosno društveni fenomen i problem, valja o tome javno i glasno raspravljati. Rodno uvjetovano nasilje označava fenomen da su velika većina žena žrtve seksualnog i obiteljskog nasilja. Osnovna dimenzija koncepta polazi od pretpostavke da je rodno uvjetovano nasilje razlog nejednakosti i neravnopravnosti u samom društvu.

1.3. Metode istraživanja

U ovom radu na temelju postavljenih ciljeva koristit će se adekvatne metode u biomedicinskim znanostima, polazeći od studije slučaja do relevantne literature.

1.4. Struktura rada

Cjelokupan koncept rada podijeljen je na deset cjelina, uključujući uvod i zaključak odnosno kritički osvrt na zadanu tematiku rada.

Drugo poglavlje odnosi se na glavne odrednice nasilja u obitelji, gdje se definira sam pojam nasilja, problemi te rasprava o nasilju nad ženama u obitelji koje je bilo prisutno od same rane povijesti. Muškarac u obitelji bio je od povijesti, glavna dominacija. Taj kontinuitet se održao u zakonima i u društvenim normama i strukturama. Žene su dobile pravo na glasanje puno kasnije, bile su dugo isključivane iz obrazovnog sustava. Nisu mogle imati nikakve uloge u političkom životu, u mnogim područjima su bile lišene statusa pravne osobe. Bile su podređene ocu ili mužu, te u potpunosti spriječene u donošenju odluka o vlastitom životu. Sve to je značilo da su brojni aspekti života žena bili ograničeni i onemogućeni za razvoj.

Treće poglavlje rada donosi ključne oblike nasilja u obitelji nad ženama, u kojima se ubraja: tjelesno nasilje, fizičko nasilje, emocionalno zlostavljanje, seksualno zlostavljanje, seksualno uznemiravanje, silovanje, incest te materijalno ili radno iskorištavanje. Osim temeljnih oblika nasilja izneseni su i ostali oblici nasilja nad ženama kao što su: ubojstvo, trgovanje ženama, prostitucija, prisilni brakovi i dr. Prakse koje se tradicionalno održavaju, provode se bez

pristanka osoba nad kojima se vrše. Samim tim krše se temeljna ljudska prava. Sve to proizlazi iz diskriminacije žena, njihovom nejednakosti, te hijerarhije zbog koje su one niži status od muškarca. Ostaju prihvaćenima iz religijskih, kulturnih tradicijskih ili praznovjerskih razloga.

Četvrto poglavlje bazira se na posljedicama nasilja koje kao rezultat tjelesnog i psihičkog zlostavljanja kod žena uzrokuju ozbiljne poteškoće. Posljedice nasilja mogu se javiti kao porast tjelesnih bolesti, ali i psihičkih poteškoća. Međutim, osim žena, posljedice nasilja osjeća cijela obitelj, djeca koja svjedoče nasilju, prijatelji, suradnici te čitava zajednica. Dinamika posljedica nasilja nad ženama u obitelji te nužna pomoć i intervencija društva pod utjecajem su brojnih predrasuda koji onemogućavaju sagledavanje problema.

Peto poglavlje bavi se problemom nasilja u partnerskim odnosima gdje se raspravlja o počinitelju nasilja te ženi kao žrtvi takvog oblika ponašanja. Nasilje među partnerima prisutno je u svim društvenim slojevima te često nasilje nad ženom započinje u razdoblju njezine prve trudnoće.

Nadalje, unutar šestog poglavlja obrađuje se uloga medicinske sestre i liječnika u sagledavanju, prepoznavanju i intervenciji nasilja u obitelji.

Zatim, sedma cjelina obrađuje brojne mitove koji postoje na račun nasilja u obitelji. Mitovi povezani s nasiljem u obitelji, pogotovo nasiljem nad ženama, su brojni, te ih je teško izmijeniti jer čini se da sadrže zrnice istine.

U zadnjim poglavljima (osmo i deveto) donosi se pregled istraživanja nasilja nad ženom u Hrvatskoj te pregled zakonskih regulativa koje su se primjenjivale u Hrvatskoj do danas u cilju sprječavanja nasilja nad ženama u obitelji.

U završnom dijelu slijedi zaključak koji daje kritički osvrt na cjelokupnu tematiku rada koja je proizašla iz teorijskog i istraživačkog dijela.

U najvažnijim činjenicama je navedeno na koje sve načine nasilje nad ženama utječe na njih same, okolinu i društvo. Nasilje nad ženama nije samo problem žrtve nasilja, žene, već svih nas. Podrobnije je objašnjeno i napisano u radu.

2. Glavne odrednice nasilja u obitelji

Nasilje u obitelji je skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad drugim osobama upotrebom sile, zastrašivanjem i manipulacijom. Nasilje u obitelji uvijek pretpostavlja zloupotrebu moći u odnosima koji se temelje na nejednakosti [1].

Problem nasilja postojao je i u dalekoj prošlosti, no, nasilje je danas tema o kojoj se masovno priča i glavni je problem društva. To dokazuju osobna iskustva od nasilja na ulicama i domovima, preko rata i ratnih razaranja, do medija koji nas svakodnevno bombardiraju izvješćima o nasilju iz čitavog svijeta, zatim razni filmovi i priče koje su prepune nasilnih i neprimjerenih scena. Od ranih 60-tih godina kada je otkriven problem zlostavljanja djece, područje nasilja u obitelji postajalo je sve više opsežnije i složenije. Tek početkom 70-tih godina počelo se ozbiljnije istraživati nasilje nad ženama i nasilje u partnerskim odnosima [1].

Živimo u svijetu u kojem vlada nejednaka raspodjela moći između muškaraca nad svim razinama u društvu. Žene su uvijek na nekoj diskriminaciji u odnosu na muškarce. Siromaštvo među ženama koje čini i do 70%, neposredno je povezano s nejednakim položajem koje one zauzimaju u svom okruženju, na tržištu rada ili pak njihovim položajem unutar obitelji. Na tržištu rada, žene se na neki način podcjenjuje. To možemo vidjeti u poslovima kao što su upravna ili direktorska mjesta, gdje svega 10 do 20% čine žene [2]. Također, takva mala pozicija sudjelovanja žena može se vidjeti i u gospodarskim i političkom odlučivanju.

Žene su nažalost već od samog rođenja izložene nekom nasilju, a nerijetko i prije toga – spolno selektivni abortusi vrlo su popularna mjera u Kini i Indiji gdje se nastoji osigurati većina muškog potomstva [2]. Osim toga, izložene su različitim oblicima nasilja u samom društvu, jedino što njihov intenzitet varira od društva do društva, kulture ili pak vremena. U većini slučajeva počinitelji nasilja su muškarci, neovisno o kojem tipu se nasilja radi, muškom-muškom ili muškom-ženskom nasilju. U okviru obiteljskog nasilja, najveći broj žrtava su upravo žene.

Nasilje u obitelji je raspon neprimjernog i ugrožavajućeg ponašanja, gdje počinitelji nastoje zadovoljiti neke svoje potrebe na štetu drugog člana. Posljedice izloženosti nasilju su brojne i utječu na psihičko, mentalno zdravlje osobe koja je žrtva takvog nasilja. Najčešće posljedice izloženosti nasilju su nisko samopoštovanje, tjeskoba, depresija, pokušaji samoubojstva, razne ovisnosti, nestabilnost partnerskih odnosa, agresija, nefunkcioniranje na radnom mjestu, školi

i dr. [3]. Obiteljska razina nasilja uključuje ulogu i obrasce ponašanja u partnerskim odnosima i među ostalim članovima u obitelji. Nasilje je međusobno povezano s društvom. Naime, skupine koje su u prisustvu nasilja u društvu često su iste skupine pojedinaca koji izazivaju nasilje i u obitelji. Postoji međugeneracijski prijenos nasilja u obitelji gdje se smatra da nasilje koje je čovjek kao dijete proživio u djetinjstvu, pridonosi razvoju i pribjegavanju nasilja u odrasloj dobi [2]. Često se radi o oblicima nasilja koji nisu prepoznati, priznati ili kažnjivi.

Nasilje nad ženama često polazi nezamijećeno i nedokumentirano iako postoje brojne naznake da je svakim danom sve više u porastu. Valja posvetiti pozornost primjeni odnosa nasilja nad ženama iz dva razloga:

- Punu demokratizaciju odnosa u društvu nije moguće postići ukoliko su potrebe i prava bilo koje skupine neprepoznata, osobito ako se radi o tako brojnoj skupini, kao što su žene.
- Prevencija i pružanje odgovarajuće pomoći u slučajevima nasilja nad ženama jedna je od ključnih točaka prekidanja međugeneracijskog nasilja u obitelji [1].

Nasilje u obitelji krši temeljna ljudska prava i odgovornosti države za osiguravanje prava najranjivijih članova obitelji – žena, djeca, ostarjelih [2]. Društvo u cjelini ima visok prag tolerancije u odnosu prema nasilju nad ženama, bez obzira radi li se u obitelji ili izvan obitelji.

Svaka osoba ima pravo na svoju privatnost i privatnost svoje obitelji, ali žena je ta koja ima pravo na izbor uloge u obitelji i izbor neprimjernog ponašanja u takvoj obitelji. Problem nasilja nad ženama u obitelji je intiman problem, te je potrebna intervencija same žene da ako želi da se o tom problemu na adekvatan način i pristupi i riješi. Oluku kako se ponašati u svakodnevnom životu s čovjekom, odnosnom partnerom, nasilnikom donosi žena sama jer to je njeno privatno pravo.

3. Oblici nasilja nad ženama u obitelji

Nasilje nad ženama uključuje čitav spektar oblika. Razumijevanje kompleksnosti problema moguće je sagledati samo ako se odvojeni oblici nasilja promatraju zajedno kao jedan zajednički problem. Nasilje nad ženama uključuje bilo koji čin rodno uvjetovanog nasilja. Ono je prisutno u svim kulturama i smatra se posljedicom tradicionalnog viđenja žena kao vlasništva muškarca. Najčešći je to vid ugrožavanja ženskih ljudskih prava. Ugrožava fizičko i mentalno zdravlje žene. Stoga su najčešći oblici nasilja u obitelji: tjelesno zlostavljanje, emocionalno zlostavljanje, seksualno zlostavljanje i materijalno ili radno iskorištavanje. S takvim oblicima nasilja najčešće su izloženi u obitelji djeca, žene i starije osobe.

Nasilje u obitelji pojavljuje se u različitim oblicima, a neki od oblika nasilja nad ženama u obitelji su:

1. Psihičko i emocionalno nasilje

Psihičko nasilje je primjena psihičke sile koja ukazuje na strah te na osjećaj ugroženosti, a najčešće uključuje verbalne napade, povredu dostojanstva, omalovažavanje, vrijeđanje, psovanje, zastrašivanje, ismijavanje, prijetnje, kritiziranje tuđih ideja, nadvikivanje, umanjivanje i poticanje nasilja. Tipični primjeri psihološkog nasilja su:

- **prijetnje silom:** fizičkim nasiljem, ubojstvom, samoubojstvom, prijavom raznim službama;
- **zastrašivanja:** razbijanje i uništavanje osobnih stvari koje su ženi važne za svakodnevni život (primjerice: osobni dokumenti) ili uključuju emocionalnu vrijednost (npr. fotografije, razne uspomene i dr.)
- **emocionalno zlostavljanje:** omalovažavanje, ponižavanje, proglašavanje žene da je luda, bolesna, nepodnošljiva; zatim kritične procjene koje tendiraju ženino samopouzdanje, uvrede na račun onog što žena nije napravila i dr.
- **umanjivanje i poticanje nasilja:** naglašavanje kako se radi o uobičajenoj svađi te su ženine reakcije neprimjerene [2].

2. Fizičko nasilje

Fizičko nasilje podrazumijeva uporabu fizičke sile u rasponu od naguravanja i čupanja, preko stvaranja ožiljaka i šamaranja, od lakših i teških ozljeda koje mogu završiti smrću. Primjeri

fizičkog nasilja su: guranje, šamaranje, davljenje, pritiskanje, grebanje, udaranje, bacanje ili uništavanje stvari u kući, protresanje, trganje odjeće s osobe, gađanje predmetima i dr. Fizičkom nasilju su izložene mlade žene, neudane žene, žene koje su u ranom djetinjstvu ili tijekom života već doživjele nasilje [4].

3. Ekonomsko nasilje

Pod ekonomskim nasiljem se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine, zabranu ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine. Zatim, oduzimanje određenih prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima, onemogućavanje zapošljavanja i dr. [4].

4. Seksualno nasilje

Seksualno nasilje ukazuje na velik društveni problem. Ubraja se u najteže oblike nasilje koji narušavaju osnovna ljudska prava i dostojanstvo žene. Svjetska zdravstvena organizacija ga definira kao „bilo koji seksualni čin, pokušaj ostvarivanja seksualnog čina, neželjeni seksualni komentar ili prijedlog koji je usmjeren protiv osobe i njezine seksualnosti, a koji može počinuti druga osoba bez obzira na odnos sa žrtvom ili situaciju u kojoj se nalaze. Uključuje upotrebu sile, prijetnje ili ucjene za ugrožavanje dobrobiti i/ili života same žrtve ili njoj bliskih osoba.“ Također, podrazumijeva oblik nasilja koje je učinjeno protiv volje druge osobe. Žrtva ili nije dala pristanak ili počinitelj nije mogao odbiti jer se radi o djetetu, ženi ili drugoj nemoćnoj osobi. Seksualno nasilje je veliko kažnjivo djelo, to nije seksualni čin već – NASILJE. Oblici seksualnog nasilja su brojni, a najčešće podrazumijevaju seksualno uznemiravanje i zlostavljanje, preko silovanja u braku ili u vezama, do trgovanja ženama u svrhu prisilne prostitucije i/ili pornografije. Seksualno nasilje ubraja se u najmanje prijavljivane zločine, počinitelji su rijetko kažnjeni za takvu vrstu nasilja, upravo zbog malog postotka prijavljenih slučajeva seksualnog nasilja ili što je cijeli postupak prijavljivanja napravljen na način da se otežava položaj žrtve [2].

5. Seksualno zlostavljanje

Seksualno zlostavljanje/prisilne spolne radnje je vrlo široka kategorija koja uključuje oblike seksualnog nasilja koji su teži od seksualnog uznemiravanja, ali prema zakonu ne ulaze u kategoriju silovanja. Oblici seksualnog zlostavljanja su neželjeni dodiri tijela, dodirivanje intimnih dijelova tijela, seksualne prijetnje, prisiljavanje na masturbaciju, na gledanje masturbacije, na masturbaciju nasilnika ili na masturbaciju sebe dok nasilnik gleda [4].

7. Seksualno uznemiravanje

Seksualno uznemiravanje odnose se na svako neželjeno spolno ponašanje druge osobe, pri kojemu se ne dolazi nužno do fizičkog dodira. Osoba se osjeća neugodno i ponižavajuće, a oblici takvog seksualnog uznemiravanja su: neželjene seksualne primjedbe, neželjene poruke i pozivi, govor tijela (buljenje, davanje određenih znakova), emocionalno proganjanje i dr. [2].

6. Silovanje

Silovanje je najteži oblik seksualnog nasilja koji ostavlja dugotrajne psihološke posljedice. Ono obuhvaća oralnu, vaginalnu i analnu penetraciju penisom ili objektima. Ubraja se u iznimno teška i traumatska iskustva s teškim posljedicama žrtve. Silovanje može biti i grupno, a čine ga najmanje dva ili više počinitelja. Karakteristično je da se radi o obliku seksualnog nasilja u kojemu se žrtve mlade osobe. Brojni stručnjaci navode četiri glavna oblika silovanja, a to su:

- Silovanje radi seksualne ugone/nagrade – cilj je seksualna ugodna gdje počinitelj ne primjenjuje veću silu nego što je potrebna za dolazak do cilja. Ovakav tip silovanja karakterizira veća mjera impulzivnog nego li planiranog pristupa.
- Silovanje iz bijesa – divljači, fizički napad pokrenut osjećajima mržnje. Silovana osoba ima teže tjelesne ozljede.
- Silovanje zbog moći – motivirano je željom za dokazivanjem moći nad nekom osobom.
- Sadističko silovanje – pomno planirano nasilje koje uključuje planirano ritualno silovanje, s mučenjem i vezanjem [4].

7. Incest

Incest je sudjelovanje u seksualnoj aktivnosti ili braku s bliskim članom obitelji. On ostavlja duboke posljedice na žrtvu, smatra se da čak 90% slučajeva ostaje neprijavljeno [4].

3.1. Ostali oblici seksualnog nasilja

3.1.1. Trgovina ženama i prisilna prostitucija

Trgovina ženama i prisilna prostitucija sve su više poznate pojave širom svijeta. Uključuje skrivanje osoba prijetnjom ili uporabom sile, kao i otmicom, najčešće u svrhu seksualnog iskorištavanja. Žene se odvoze na prijevaru, zatvaranjem, lažnim obećanjima, u razvijene države zapadnog svijeta, gdje ih se dalje preprodaje, najčešće u svrhu prisilne prostitucije i seksualnog ropstva. Takvim ženama oduzeti su svi dokumenti, zdravstveni i higijenski uvjeti te su „roba“ za obogaćivanje osoba iz svijeta organiziranog kriminala [2].

3.1.2. Ubojstva

Ubojstva žena mogu biti namjerna i planirana, kao posljedica nanijetih ozljeda. No, ubojstvo može biti i u ime časti (eng. honourkilling), odnosno to je termin koji se odnosi na praksu gdje muškarci ubijaju svoje žene i članice obitelji kako bi iskazali svoj položaj, poziciju ili čast zbog seksualnih odnosa van braka, sumnje na bračnu nevjeru ili silovanje [2].

3.1.3. Spolno selektivni abortusi, prisilni pobačaji nad ženskim fetusima

Oni se smatraju kao mjera populacijske politike kako bi se smanjio prirast stanovništva ili zbog tradicionalnog vrednovanja po kojemu dječaci vrijede više nego djevojčice. U takvim društvima gdje se muška djeca više cijene i vrednuju od ženske djece, dolazi do diskriminacije ženske djece koji dovodi do neželjenih abortusa ili ubojstva novorođene ženske djece. U mnogim je zemljama diskriminacija ženske djece odnosno zanemarivanja djevojčica najvećim uzrokom njihove bolesti i smrti, u dobi između druge i pete godine života. U razvoju se djevojčicama pruža manje briga, što dovodi do mentalnog ili fizičkog invaliditeta. Sve te pojave uzrokuju fenomen „nedostajanja milijuna“ žena i djevojčica diljem svijeta [2].

3.1.4. Prisilni brakovi

Prisilni brakovi najviše se odvijaju između djevojčica u dobi između 10-17 godine života i starijih muškaraca. Takvi brakovi obuhvaćaju prisilu djevojčica da se udaju prije svoje 18-te godine života. Glavni uzrok takvih brakova je siromaštvo, bijeda i neravnopravnost žena u društvu. Običaj dogovora braka rasprostranjen je diljem svijeta. Kako te djevojčice ne mogu dati svoj pristanak jer nisu punoljetne te nemaju svoj status i ravnopravnost u društvu, vrši se kršenje njihovih osnovnih prava na slobodu i rast [2].

3.1.5. Nasilne provjere djevičanstva

Rade se kako bi se provjerilo stanje himena. Time se nastoji ustanoviti jeli himen poderan kao rezultat seksualnog odnosa i kad se on dogodio. Takve nasilne provjere se rade nad ženama optužene za navodnu prostituciju ili nemoralno ponašanje [4].

3.1.6. Tradicionalne i kulturne prakse koje pogadaju zdravlje i život žena

Diljem svijeta, žene i djevojčice izložene su opasnim posljedicama tradicionalnih i kulturnih praksi koje se događaju povodom održavanja tradicije, kultura, religijskih vjerovanja i praznovjerju. Tako utemeljene prakse pogadaju djecu te u najvećoj mjeri žene i djevojke. Tradicionalno štetne prakse uglavnom se provode bez pristanka osoba koje su uključene, i samim time krše osnovna ljudska prava.

One su obilježene rodnom nejednakosti i diskriminacijom, nejednakim odnosom muškarca i žene, rigidnim rodnim ulogama, pravilima hijerarhije po kojima žena ima niži status u odnosu na muškarca. Nadalje one ostaju kao takvima prihvaćenima iz religijskih, kulturnih tradicijskih ili praznovjernih razloga [2].

3.1.7. Napadi kiselinom

Oblik nasilja nad ženama koji se iz tradicionalnih razloga gdje se koristi sumporna kiselina u svrhu izobličavanja ili ubojstva žena i djevojčica zbog različitih razloga, kao npr.: nedovoljan miraz ili odbijanje bračne ponude [4].

3.1.8. Nasilje vezano uz običaj miraza

Ovakva vrsta nasilja prvenstveno se veže uz Indiju. Iako je službeno ukinuta institucija miraza, nasilje u vezi s tim običajem je u porastu. Više od 5000 žena je ubijeno od strane muževa ili rođaka ako njihovi zahtjevi za mirazom nisu zadovoljeni prije i u tijeku braka [2].

3.1.9. Žensko genitalno osakaćivanje

Obuhvaća djelomično ili cjelokupno smanjivanje vanjskih spolnih organa. Često to obavljaju nestručne osobe u neadekvatnim uvjetima. Ovakva vrsta nasilja događa se u Africi, nekim regijama Azije i Srednjeg istoka, zatim u Sjevernoj Americi, Europi i Australiji. Takvo genitalno osakaćivanje može uzrokovati smrt i neplodnost te dugotrajne psihičke traume [2].

4. Posljedice nasilja nad ženama u obitelji

Nasilje nad ženama je ozbiljan i prisutan uzročnik smrti. Posljedice nasilja nad ženama ne ostavlja tragove samo na ženi koja je žrtva takvog nasilja, već i na njezinu obitelj i čitavu zajednicu. Posljedice nasilja mogu biti u rasponu od fizičkih nasilja, kroničnih poteškoća i bolesti, psiholoških trauma, do fatalnih, uzrokovanih namjernim oduzimanjem života ili su rezultat ozljeda ili zaražavanja raznim neizlječivim bolestima, kao što je primjerice Acquired Immunodeficiency Syndrome (AIDS). Osim toga, izloženost bilo kakvom obliku nasilja, povećava izloženost pokušaju suicida [2].

Obiteljsko nasilje može izazvati različite posljedice, no neki simptomi su jasno vidljivi (fizičke ozljede), dok su neki manje vidljivi i uočljivi (psihičke ozljede). Tipične reakcije zlostavljanja su: otpor priznavanju da se radi o obiteljskom nasilju, osjećaj bespomoćnosti, gubitak samopouzdanja, zatvaranje u sebe, tendencija za samookrivljavanjem i dr. Osim toga, neke se posljedice pojavljuju naknadno, kao što je porast broja fizičkih bolesti, ali i psihičkih poteškoća. Stoga se obiteljsko nasilje nalazi među glavnim rizicima i posljedicama za razvoj psihičkih problema. Istraživanja ukazuju da zlostavljane žene pate više od različitih i specifičnih problema, fizičkih i psihičkih, negoli žene koje nisu zlostavljane [2].

4. 1. Fizičke posljedice nasilja

Fizičke posljedice obiteljskog nasilja mogu biti od minimalnih podljeva i ogrebotina, do znatnih težih oblika nasilja, trajnog invaliditeta ili smrti. Najčešće fizičke posljedice, kao rezultat obiteljskog nasilja, jesu ogrebotine, krvni podljevi, različite površinske ozljede, ozljeda oka i prijelomi ili trajno narušavaju zdravlje osobe koja je doživjela nasilje. Težina tjelesnih ozljeda je sudsko-medicinska klasifikacija. Sa medicinskog stajališta razlikuju se tri tipa ozljeda, a to su: teška tjelesna ozljeda, osobita teška tjelesna ozljeda i teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti [2].

Teška tjelesna ozljeda ne dovodi u opasnost ozlijeđenog te ne postoji realna opasnost za život. Kod teške tjelesne ozljede može doći do oštećenja važnog organa ili važnog dijela

tijela, no takve ozljede nisu trajne te ne dolazi do trajnog oštećenja tijela ili organa. Nesposobnost za rad vremenski ovisi o oporavku ozlijeđenog čovjeka te narušenost zdravlja kod teške tjelesne ozljede može biti trajno, ali i ne teško.

Osobito teška tjelesna ozljeda dovodi u opasnost ozlijeđenog te mu je trajno uništen ili oslabljen važan dio tijela ili organ ili je ozlijeđenoj osobi narušena sposobnost za rad zbog težeg narušavanja njegova zdravlja.

Dugoročne posljedice mogu biti kronična bol u zdjelici, predmenstrualni sindrom, gastrointestinalni poremećaji, zatim, komplikacije u trudnoći, migrene, bolovi u leđima, inkontinencija, te trajni invaliditet koji sprječava rad [5].

4.2. Psihičke posljedice nasilja

Češće su nego fizičke posljedice, iako ih nije lako povezati sa stvarnim uzrokom. Kao posljedice nasilja dolazi do brojnih simptoma koji spadaju pod posttraumatski stresni poremećaj. Takve posljedice su uzrok dugotrajnog zlostavljanja. Emocionalne posljedice za ženu mogu biti razornije nego li fizičke posljedice. Naime, jedan od najčešćih pokazatelja emocionalnih posljedica je učestalost misli o suicidu. Najčešće emocionalne reakcije i psihološki problemi kao posljedica obiteljskog nasilja su strah, nemir, napetost, osjećaji krivnje i srama, intenzivan osjećaj usamljenosti, tuga i depresija, neurotske reakcije (napad panike), suicidalne ideje, narušeno samopouzdanje i samopoštovanje, anksioznost, poremećaji spavanja (nesanica, noćne more), poremećaji prehrane (anoreksija, bulimija, pothranjenost, dehidriranost), osjećaj bezvrijednosti, osjećaj žene da stalno griješi što god radila, osjećaj slabosti, problemi s koncentracijom, osjećaj rastresenosti, nedostatak tolerancije i strpljenja, seksualni problemi i dr. Kontinuirano i dugotrajno obiteljsko nasilje narušava ženino psihičko i fizičko zdravlje. Najčešće promjene vidljive su u samom ponašanju i pristupu žene kao rezultat obiteljskog nasilnog ponašanja [5].

4.3. Posljedice seksualnog nasilja

Seksualno nasilje za žene je jedno od najtežih i najtraumatskijih iskustava u životu. Kod takvog oblika nasilja pojavljuju se različite fizičke i psihičke posljedice, kao što su česte glavobolje, depresija i ostali poremećaji vezani za stres. Žene koje su bile žrtve seksualnog nasilja osjećaju ljutnju, poniženost, sram, tjeskobu, nelagodu, nervozne su i postaju sve više osjetljive skupine. Osim toga, prisutne su i ekonomske posljedice gdje žene doživljavaju seksualno uznemiravanje te napuštaju posao, fakultet i dr. Nasilje nad osobnošću žene stvaraju osjećaj bespomoćnosti i srama te se pojavljuje velika barijera koja onemogućava traženje pomoći [2]. Sve navedene posljedice mogu imati dugoročne posljedice za ženu, njezinu karijeru i profesionalni razvoj. Neizmjerljiva cijena boli, traume i svakodnevnog preživljavanja nasilja nad ženama ima i visoku cijenu za čitavo društvo polazeći od saniranja medicinskih ozljeda, psihološke terapije, razna savjetovanja, usluge policije, sudova, socijalnih službi, gubitak osobnih vrijednosti te smanjenje ženinih sposobnosti za zarađivanje. Najčešći razlog zbog kojeg žena ostaje s nasilnikom tiče se ekonomske ovisnosti. Osim toga, česte su i prijetnje članovima šire obitelji, prijateljima i svima koji su u bliskoj povezanosti s ženom.

Kulturni čimbenici, kao što je sustav vjerovanja u obitelj i brak, a koje podržavaju zajednice i crkve, dodatno otežavaju ženi odlazak. No, ponekad odlazak od nasilnika nije jamstvo sigurnosti. Naime, podaci ukazuju kako je ponekad za ženu rizičniji odlazak iz takve obitelji ili veze, gdje postoji vjerojatnost da će žena biti napadnuta nakon što napusti partnera, što opet ukazuje na djelovanje državnih tijela u sprječavanju takvih posljedica [2].

5. Obilježja žrtvi i počinitelja partnerskog nasilja

Nasilje nad ženama je manifestacija povijesno nejednakih odnosa između muškaraca i žena, koji su doveli do dominacije mušku populaciju, a diskriminiran je ženski dio populacije. Od same rane povijesti, muškarac je bio u obitelji dominacija. Taj kontinuitet se održao u zakonima i u društvenim normama i strukturama. Žene su dobile pravo na glasanje puno kasnije, bile su dugo isključivane iz obrazovnog sustava. Nisu mogle imati nikakve uloge u političkom životu, u mnogim područjima su bile lišene statusa pravne osobe. Bile su podređene ocu ili mužu, te u potpunosti spriječene u donošenju odluka o vlastitom životu. Sve to je značilo da su brojni aspekti života žena bili ograničeni i onemogućeni za razvoj.

Kako u Americi tako i u Europu mnoge stare patrijarhalne strukture podržavale su dominaciju muškarca u svim aspektima. U nekim zemljama žene su dobile pravo glasa tek nakon Drugog svjetskog rata. Zakoni o braku u mnogim zemljama definirali su muškarca kao glavu obitelji sve do 1970.-ih godina, a žene su se morale pokoravati [2]. Silovanje u braku još nije kažnjivo djelo u svim zemljama. Žene su redovito bile izložene nasilju od strane svojih muževa i partnera. Mnoge žene su otkrile da državne i sudske vlasti nisu imale interes za borbu protiv nasilja u obitelji. U mnogim slučajevima nasilje počinjeno od strane supruga ili partnera nije bilo kažnjavano, čak ni onda kada su se žene usudile doći i otvoreno sa svojim iskustvima i podiglo optužnicu protiv počinitelja. Država je jako malo nešto učinila protiv nasilja u obitelji. Vlasti su se ograđivale i pozivale na prava muškarca, odnosno muža u obitelji.

Internacionalni pokret protiv nasilja nad ženama i djevojčicama proizlazi iz svakodnevnog iskustva žena i djevojčica širom svijeta. Ova univerzalnost u svakom slučaju stvara neke veze među ženama i izražava neophodnost zajedničke borbe. Tek 1993. godine na UN-ovoj Konferenciji u Beču prava žena su zvanično priznata kao ljudska prava [3].

Svjetskom pokretu žena uspjelo definirati, da sve države članice UN-a nasilje nad ženama kako u privatnoj, tako i poslovnoj i društvenoj sferi okarakteriziraju kao povredu ljudskih prava, te da se samim tim prizna pravo ženama na život bez nasilja. Ovo je svakako bio veliki uspjeh. Koncept koji je do tada bio važeći, a ograničavao se na osuđivanje povrede ljudskih prava ukoliko se ona desi od strane državne (javne) sile, bio je proširen. Borci za prava žena analizirali su nedostatak spominjanja privatne sile u propisima, koju bi istu

osudili kao povredu ljudskih prava i okarakterizirali je kao deficit cjelokupnog instrumentarija zaštite ljudskih prava.

Žene su posebno bile pogođene ovom problematikom u zapadnom svijetu zbog vladajućeg diskursa kulturalnog relativizma. Po osnovu toga, tj. kulturalnih posebnosti zapadni svijet je prihvaćao najgroznije oblike nasilja nad ženama, kao što je osakaćivanje ženskih genitalija. Ali nakon konferencije priznavanje prava žena kao ljudskih prava uspjelo je postati internacionalna norma. Najrazličitije forme tlačenja žena više se ne smatraju kao diskriminiranje žena, već kao povrede ljudskih prava. Ovo predstavlja jednu novu dimenziju koja ženama u svakom slučaju daje više prostora i efektivnije instrumente za pritisak na njihove vlade kako bi se postigla jednakost među spolovima.

Poremećaji osobnosti imaju pojedinci koji imaju dugu povijest poteškoća u osobnosti, ponašanju, emocijama i vezama. Za takvu skupinu ljudi se kaže da imaju „PO”- dugotrajni modeli unutrašnjeg iskustva (raspoloženja, stavova, vjerovanja, vrijednosti, itd) i ponašanja (agresivnost, nestabilnost, itd) koji su u značajnoj mjeri različiti od njihove obitelji i kulture. Takvi modeli su nepromjenjivi i utječu na svaki aspekt života pojedinca te takvi uzorci kreiraju značajne probleme u osobnom i emocionalnom funkcioniranju i često su toliko ozbiljni da mogu odvesti do poteškoća ili blokade u svim područjima njihovog života [6].

Pojam „nasilje u partnerskim odnosima“ odnosi se na obrazac zlostavljajućeg ponašanja. Takvo ponašanje uključuje verbalno nasilje i prijetnje, tjelesno, psihičko i seksualno zlostavljanje, razbijanje stvari i dr. Ograničavanje nasilja u partnerskim odnosima otežava stvarno sagledavanje na učinke nasilne obiteljske interakcije. Nasilan partner smatra da ima potpunu moć nad ženom. Načini uspostavljanja moći i kontrole nisu samo tjelesno ili seksualno nasilje već i izoliranje, ponižavanje, zastrašivanje, emocionalno zlostavljanje, ekonomski pritisci i drugo.

Zlostavljači najčešće imaju ove karakteristike:

- često burno reagiraju u malim incidentima, često se lako osjete uvrijeđenima
- izrazito su ljubomorni, npr. na početku veze mogu tvrditi kako je njihova ljubomora znak ljubavi
- vole glumiti žrtve

- imaju nisku razinu samopoštovanja, nesigurni su u sebe
- krive druge za svoje vlastite osjećaje i jako su manipulativni
- često zlouporabe alkohol
- moguće je da su imali zlostavljanje u obitelji
- mogu biti okrutni prema životinjama i djeci
- smatraju da je način za rješavanje problema nasilje
- često prijete bacajući ili trgajući predmete
- koriste verbalne prijetnje opravdavajući se da tako svi govore
- čvrsto stoji uz stav da muškarac ima više ovlasti nego žena, da su žene inferiornije, glupe, i nesposobne biti potpune bez muškarca i veze
- kontroliraju druge, na taj način da ne dopuštaju da drugi donose vlastite odluke
- mogu imati nerealna očekivanja, da ih partner ispunjava sva njihova očekivanja
- mogu tražiti od partnera da tijekom seksa oni imaju glavnu ulogu i da partner glumi bespomoćnu žrtvu [7].

Po pitanju ponašanja u vezi, zlostavljač ima ove karakteristike:

- neprestano okrivljuje za nevjeru
- zabranjuje i sprečava partnera da vidi prijatelje ili obitelj, da ide na posao ili školu
- kontrolira novac
- ponižava partnera pred drugima
- uništava partnerovu imovinu
- prijeti nasiljem, prema partneru, životinjama, djeci pa često to i napravi
- tjera na seksualni odnos bez pristanka
- okrivljuje partnera za njegovo ponašanje [6].

Poremećaji osobnosti se dijele u tri grupe „klastera”

- 1) Klaster A – pojedinci koji imaju čudno, ekscentrično ponašanje. Paranoidno, šizoidno šizotipalne osobnosti pripadaju ovom klasteru.
- 2) Klaster B – osobnosti koje su jako dramatične, i emocionalno i po ponašanju. Antisocijalne, granične, histrionske osobine pripadaju ovoj skupini.
- 3) Klaster C – osobnosti koje su nervozne i strašljive. Oni koji izbjegavaju, ovisni, opsesivno kompulzivni pripadaju ovoj skupini [8].

Uništavači veza pripadaju u klaster B. Razmišljajući koji pojedinci stvaraju najviše štete u društvenih i osobnim vezama, nasilnici, manipulatori, „igrači”, kontrolori i pacijenti pripadaju klasteru B. U populaciji, najveći broj poremećaja osobnosti pripada klasteru B [8].

Četiri poremećaja osobnosti u skupini B su:

- **Antisocijalna osobnost**

– sveprisutni modeli koji ne poštuju tuđa prava i pravila društva. Antisocijalna osobnost ide od pojedinca koji su kronično neodgovorni, neodržavajući, varalice koji kompletno ne poštuju prava drugih i izvode kriminalna djela bez kajanja, uključujući ona koja uključuju smrt žrtve. U kliničkoj praksi, antisocijalna osobnost je skoro kompletnoj sebičnosti i tipično ima uzorak pravnih problema, laganje i prevare, fizičkih napada i zaprašivanje, bez osjećaja za druge, bez namjere da bi se zadovoljili društveni standardi za posao/podršku/roditeljstvo, i bez kajanja.

- **Granična osobnost**

– sveprisutni model intenzivnih, ali nestabilnih veza, raspoloženja, i samospoznaje. Ozbiljan nedostatak kontrole nagona. Uobičajene karakteristike uključuju panične strahove napuštanja, nestabilnost društvenih veza, nestabilni slika o sebi, impulzivni/samouništavajuća djela kao promiskuitet/zloupotreba stvari/konzumiranje alkohola, ponavljajuće suicidalne misli/pokušaji, samoozljeđivanje, kronični osjećaj praznine, neprikladni, ali intenzivan bijes, i kratkotrajna paranoja.

- **Histrionska osobnost**

– sveprisutni model prekomjernog pokazivanja emocija i traženja. Pojedinci s ovom osobnošću su prekomjernog dramatični i često se smatraju u javnosti kao „kraljica drame”. Često su seksualno zavodljivi i jako manipulativni u svom ponašanju.

- **Narcistična osobnost**

– sveprisutna preokupacija poštovanjem, titulama, i egoizmom. Pojedinci s ovom osobnošću preuveličavaju svoja postignuća/talente, imaju osjećaj titule, manjak empatije (suosjećanja) i brige za druge, preokupirani su sa zavišću i ljubomorom, imaju arogantan stav [8].

6. Nasilje u obitelji - važna uloga i mjesto zdravstvenih djelatnika

Zdravstveni djelatnici mogu susresti žrtvu obiteljskog nasilja na tri načina. Prvo, kad ona sama potraži pomoć za povrede neposredno nakon napada, te drugo, kad dolazi zbog somatskih problema i kroničnih bolova koji nastaju kao posljedica dugotrajne izloženosti različitim oblicima nasilja u obitelji [9].

Medicinska sestra je osoba koja neguje, pomaže i štiti te osoba koja nastoji pomoći i brinuti se o bolesnima, ozlijeđenima i ostarjelima. Nasiljem u obitelji i partnerskim odnosima dolazi do različitih zdravstvenih simptoma i posljedica. Neki znakovi su jasno vidljivi ukoliko dolazi do tjelesnih ozljeda, dok drugi znakovi su manje vidljivi jer donosi psihičke poteškoće. Žene koje su izložene partnerskom nasilju značajno češće koriste usluge zdravstva. Prilikom dolaska u ordinaciju, mnoge žene skrivaju uzrok nastanka ozljeda. Stoga je za otkrivanje tragova zlostavljanja potrebna obučena zdravstvena tima.

Uloga medicinske sestre je u prepoznavanju neposrednih i kumulativnih znakova tjelesnog zlostavljanja, te je potrebna educiranost takvog osoblja. Liječnici i sestre nerado započinju razgovor o problemu nasilja u obitelji, no većina žena takav razgovor odbija. Stoga je bitno da su zdravstveni djelatnici osposobljeni prepoznati znakove nasilja, da su spremni pružiti pomoć osobi koja je žrtva nasilja, da znaju kako pristupiti takvoj osobi te da znaju što s takvom osobom valja učiniti. Zakonska je obveza zdravstvenih djelatnika ukoliko prepoznaju neku vrstu nasilja u obitelji da ga prijave policiji i državnom odvjetništvu. Zdravstveni djelatnici nastoje svojom intervencijom pomoći žrtvi da izbjegne i smanji svoju izloženost nasilju, što dovodi do smanjenja štetnih posljedica za žrtvu nasilja [1].

Također, prisutni su problemi kao što je depresija, alkoholizam, zloupotreba lijekova, pa ponekad i pokušaj samoubojstva. U slučaju da medicinsko osoblje prepozna nasilje u obitelji, može doći do različitih problema. Dolazi se do mišljenja da svaka osoba ima pravo na svoju privatnost, kao i cijela obitelj. Osobe koje su zlostavljane teško pričaju o tome jer su uvjerenе da je to sramota što prolaze i da će biti osuđivane od društva. Nažalost, četo se događa da žrtve prikrivaju činjenicu da su zlostavljane. Iz toga proizlazi strah da će biti još više zlostavljane zbog toga što su potražile pomoć.

U otkrivanju i prevenciji nasilja nad ženom u obitelji potrebno je da zdravstveni djelatnici bolje upoznaju stavove nasilja nad ženama, što uključuje razne stručnjake u segmentu zdravstvenog rada. Uloga medicinskih sestara u međusektorskoj provedbi plana borbe protiv nasilja nad ženom iznimno je važan subjekt. Naime, potrebna je spremnost na međusektorsku suradnju gdje je važno analizirati uvjerenje i stavove o ulozi drugih službi u sprječavanju nasilja nad ženama.

Potrebna je zajednička spremnost za suradnju kako bi se pravovremeno reagiralo te kako bi se postigla sinergijska sustavna uspješnost. No, za učinkovito rješavanje problema nasilja nad ženama nužna je suradnja niza službi, prije svega potrebna je suradnja socijalne skrbi. Većina medicinskih sestara dijeli isto mišljenje, da je provedba socijalne skrbi neučinkovita i previše trom.

Izabrani obiteljski liječnik i patronažna sestra više su od drugih profesija u situaciji da problem nasilja u obitelji prepoznaju i interveniraju. Mnoge od zlostavljanih žena prije ili kasnije trebaju liječničku pomoć, zbog različitih ozljeda ili zbog psihičkih posljedica nasilja koje nije moguće prebroditi bez stručne podrške i pomoći. Stoga, vrlo je bitno uspostaviti odnos s pacijenticom u kojem će se ona osjećati sigurno i uvidjeti da ima našu podršku i povjerenje. Ne postoji samo fizičko zlostavljanje te se u razgovoru ne bi trebalo bazirati samo na to. Medicinska sestra treba osigurati okruženje u kojem će pacijentica osjećati sigurno. Potrebno je razgovarati nasamo sa pacijenticom, bez prisutnosti partnera i obitelji.

Medicinska sestra bi o svemu trebala obavijestiti liječnika kako bi se uzela potpuna anamneza od pacijentice. U slučaju traženja prava i prijave nasilja bit će potrebna pravilna i valjana medicinska dokumentacija. U potpunosti treba uključiti pacijenticu u daljnje rješavanje situacije. Pitati kako ona vidi rješavanje problema, uputiti je u institucije koje su nadležne za to. Obratiti joj pozornost na nevladine udruge i organizacije i u njena zakonska prava. Medicinsko osoblje je dužno prijaviti sumnju na nasilje u obitelji. Važno je biti u kontaktu sa socijalnom službom i policijom. Ako liječnik ustanovi prisutnost ozljeda, po potrebi je potrebna daljnja medicinska obrada pacijentice. Od iznimne važnosti je uspostaviti siguran i povjerljiv odnos s pacijenticom kako bi dobili što više informacija.

7. Mitovi i činjenice o nasilju

Nasilje u obitelji prati niz uvjerenja koja se odnose na potvrde, tvrdnje ili obilježja te na odnosima među njima. Zasnovana su na nepotrebnim ili posrednim, manje ili više pouzdanim spoznajama i činjenicama. Također o nasilju u obitelji postoje razni mitovi koji se temelje na uvjerenju da se baš takve stvari događaju drugima, što ukazuje na posljedicu osobne ranjivosti pojedinaca i smanjuje strahovanje. Kad skupina ljudi ne raspolaže pravim činjenicama o nekoj pojavi, nastaje oblik uvjerenja tzv. mit. Mitovi pružaju pojednostavljena objašnjenja složenih socijalnih pojava. Mitovi povezani s nasiljem u obitelji, pogotovo nasiljem nad ženama su brojni i različiti. No, što je prava istina, a što nije važan je dio javnog djelovanja u borbi protiv nasilje u obitelji. Slijedi prikaz nekih od najčešće korištenih mitova koji su karakteristični za naše šire kulturno ozračje.

Mit: Ako žrtva napusti zlostavljača, nasilje će prestati.

Činjenica: Većina žrtava je u većoj opasnosti kad ostavi zlostavljača.

- Istraživanja pokazuju da najviše prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama su počinili partneri od kojih su žene bile rastavljene ili razdvojene u vrijeme zlostavljanja. Stoga, ovaj mit ukazuje na činjenicu da se nasilje ne prekida brakom ili odlaskom od partnera. Ovaj mit u temelju ima uvjerenje da žena ima kontrolu nad zlostavljačem odnosno nad partnerom koji vrši nasilje nad ženom koja to i trpi, no ukoliko želi da nasilje prestane da napusti zlostavljača. Činjenica ukazuje da su počinitelji nasilje partneri, odnosno žena koja ako napusti partnera da će doći do nasilja ili u protivnom da je bolje da žena ništa ne poduzima ukoliko želi izbjeći opasnost. Takva tvrdnja može dodatno povećati ženin osjećaj bespomoćnosti i osamljenosti.

Mit: Zlostavljanje u obitelji se događa samo u nižim društvenim slojevima.

Činjenica: Nasilje u obitelji se zbiva u svim društvenim slojevima.

- Očito je da kod ovog mita dolazi do različitog tumačenja nekih činjenica. Mit naglašava da se samo u siromašnijim obiteljima događa zlostavljanje odnosno nasilje, što jednostavno nije točno. Nasilje u obitelji zbiva se u svim društvenim slojevima, bilo da se radi o bogatom ili siromašnom sloju, što i sama činjenica potvrđuje. Socio-

ekonomski stresovi, kao što su gubitak zaposlenja i stabilnost izvora prihoda, odnosno gubitak financijskih izvora, jače utječe i pogađa muški dio populacije nego ženski. Te u takvim situacijama i u srednjoj ili u višoj klasi dolazi do nasilja u obitelji.

Mit: Žene su nasilne kao i muškarci.

Činjenica: Muškarci su značajno češće počinitelji nasilja u obitelji.

- Naime, i žene i muškarci su agresivna bića, no žene su manje nasilne nego muškarci. Muškarci će češće svoju agresiju izazvat na tjelesni način te su muškarci češći počinitelji teških tjelesnih napada. Kad se radi o manje agresivnim napadima, kao što su verbalni napadi poput šamaranja i sl. nema značajne razlike između muškaraca i žena. Muškarci zbog svoje veće tjelesne snage koriste opasnije oblike nasilja. Također, muškarci češće koriste nasilje kao način da postignu ono što žele, dok je žena privržena koristiti nasilje u situaciji samoobrane i da zaustavi već prisutno nasilje.

-

Mit: Zlostavljane žene biraju nasilne partnere. Čak i kada ta žena ostavi nasilnog partnera, naći će drugog koji će je ponovno tući.

Činjenica: Iako dio zlostavljanih žena ponovno nađe nasilnog partnera, žene ih ne traže i ne teže nasilnom odnosu.-

- Kada žena odluči prekinuti odnos u kojem je izložena nasilju, tada izbjegava nasilne partnere. Ona će ili izbjegavati bilo kakav partnerski odnos ili će izgubiti povjerenje u vlastitu sposobnost nenasilnog partnera ili muškarca općenito, dok će se dio žena ponovno naći u sjeni nasilnog odnosa. Iako ostaje neobjašnjeno pitanje, kako se popriličan broj žena ponovno nađe u nasilnoj vezi.

Mit: Tjelesni napad muškarca na partnericu izolirani je događaj i vjerojatnost njegovog ponavljanja je mala.

Činjenica: Tjelesno nasilje je dio složenog obrasca moći i kontrole u partnerskom odnosu.

- Suprotno ovom mitu, podaci ukazuju da činjenicu da ukoliko partneri ne zatraže stručnu pomoć, nasilje u partnerskim odnosima se ponovno ponavlja. Često je

uvjeravanje u takvim odnosima da se takav pristup sigurno više neće ponoviti ili da je pod partner pod velikim pritiskom pa može izgubiti živce što dovodi do nezrelog razmišljanja.

Mit: Muškarac koji samo prijeti tjelesnim ozljeđivanjem svojoj partnerici nije zlostavljač.

Činjenica: Prijetnje pretpostavljaju specifičan oblik zlostavljanja.

- prijetnje predstavljaju oblik emocionalnog zlostavljanja i utječu na stvaranje odnosa koji je izložen većem strahu i poslušnosti žene. A svaki muškarac koji na bilo koji način prijeti svojoj partnerici jest problematičan pojedinac odnosno zlostavljač u vezi.

Mit: Bračne tučnjave nisu ozbiljne. To se događa u svakom braku.

Činjenica: Bračne tučnjave su ozbiljne i zahtijevaju pozornost društva.

- Problemi u braku mogu se rješavati na različite načine, primjerice: razgovorom, iskrenošću i pouzdanošću, uzajamnim poštovanjem, povjerenjem i podrškom i dr. No, ukoliko problemi prouzrokuju bračnu tučnjavu, partneri se mogu naći u začaranom krugu gdje rješenja nema tj. nema razgovora već fizički obračun.

Mit: Djeca trebaju svog oca iako je nasilan prema njihovoj majci. Žena bi za dobrobit djece trebala ostati s takvim partnerom.

Činjenica: Odrastanjem u takvoj obitelji djeca uče biti nasilna.

- Ovaj mit je tipičan primjer današnjice gdje žena predugo trpi i ostaje u nasilnoj vezi/braku radi djece. Takvoj ženi je potrebna pomoć, odnosno podrška okoline da napusti zajednicu. Nedvojbeno je da djeca trebaju oca, onoliko koliko trebaju i majku, ali odrastanjem u nasilnom domu dovodi do emocionalnih i socijalnih posljedica djece.

Mit: Nasilje i ljubav idu zajedno.

Činjenica: Ljubav ne uključuje nasilje.

- Ljudi često vjeruju da nasilje i ljubav ne mogu ići zajedno u jedan koš. No, već u ranom djetinjstvu dio djece nauči da ljudi koji se tuku, ujedno se i vole.

Nasilje ima teške posljedice za sve žrtve koje su mu izložene jer izravno narušava mentalno i emocionalno zdravlje žrtve. Žrtve nasilja se često osjećaju bespomoćno, poniženo, posramljeno, užasno, ljuto, pate od nesаницe, a nisu rijetki slučajevi da u sebi nalaze krivnju zbog nasilja kojemu su bile izložene. To je naročito izraženo kod žena žrtava nasilja koje se u situaciji kontinuiranog nasilja sve više odmiču od vlastitih osjećaja i realnog shvaćanja situacije, a prvi osjećaj iznenađenja i šoka tijekom dugotrajnog nasilja bivaju zamijenjeni «zamrznutim strahom», što je osnovna značajka sindroma «naučene bespomoćnosti».

Pretučene žene se uvijek nadaju promjeni i vjeruju obećanjima o poboljšanju odnosa. Osim toga, raznim nasilnim metodama muškarac nasilnik izolira ženu od obitelji, prijatelja i vanjskog svijeta kako ne bi mogla potražiti pomoć. Stalne prijetnje od idućeg napada, prijetnje ubojstvom ili napadom na djecu izazivaju još veći strah i sve veću kontrolu nasilnika nad ženom.

Neke žene se ne osjećaju krive za nasilje, ali osjećaju duboki sram zbog sebe i svog života. One su često uhvaćene u mrežu samosažaljenja, što ih blokira u osvještavanju vlastite situacije koju one najčešće negiraju.

Prvi i najvažniji korak koji žena mora napraviti ako se želi izvući iz takvog života je da sama sebi prizna da je žrtva i da je nitko nema pravo zlostavljati. Ta spoznaja da ima pravo na život bez nasilja važna je karika u procesu nalaženja rješenja i u procesu promjene. Dok to ne učini, nikako joj se ne može pomoći.

Mnoge žene se odlučuju ostati u nasilnim vezama ili ako odu, prije ili kasnije se vraćaju partneru nasilniku. Razlozi tome su brojni:

- vjeruje da će se on promijeniti, popraviti, prestati s nasiljem, da će pristati na liječenje, da ga ona može «spasiti» - spasiteljski sindrom
- nemogućnost da postane ekonomski neovisna, da nekud ode, da sredi svoj život u kratkom vremenu, da isplanira budućnost, da uzdržava djecu – ekonomski razlozi
- strah za sigurnost i sudbinu djece, razmišljanje da djeca trebaju oca, makar i nasilnika – roditeljski razlozi

- pritisak šire okoline, rodbine, patrijarhalni okvir, društvene norme, vjerovanje u mitove «da su muškarci takvi» i «da žena treba sačuvati brak», ne želi opteretiti roditelje ili blisku rodbinu problemom nasilja spolne uloge - rodbinski razlozi
- strah za vlastitu sigurnosti, sigurnost i sudbinu djece, emocionalne ucjene, obećanje da će ostati s njim dok ih smrt ne rastavi, osjećaj vlastite krivnje zbog obiteljskog nasilja, želja da za to nitko ne sazna – strah, osjećaj dužnosti, krivnje, srama i poniženja
- smatra da to nije tako loše za brak, da se u svakom braku takve stvari događaju – poricanje
- unatoč svemu voli svog partnera i ne želi ga izgubiti, želi samo da se on «popravi», sjeća se njegovih pozitivnih strana – ljubav
- vjeruje da je to sve zaslužila, da nikada neće naći boljeg partnera – niska razina samopoštovanja
- odsustvo podrške društvenih ustanova od kojih traži pomoć, ne vjeruje da će policija, pravosuđe, zdravstvene ili socijalne ustanove razumjeti o čemu se radi – nerazumijevanje nadležnih ustanova [1,10].

8. Nasilje nad ženom u Hrvatskoj

Prethodno poglavlje sadržava niz mitova o obiteljskom nasilju karakterističnih za kulturu zapadne civilizacije 20 stoljeća. U tom razdoblju kulturu je dodatno povezivalo i neka zajednička tumačenja naselja od kojih se ističu:

- umanjivanje značaja problema i poricanje društvene odgovornosti,
- prebacivanje odgovornosti za izloženost nasilju na žrtvu,
- pronalaženje izvanjskih okolnosti kojima se može „objasniti“ nasilno ponašanje muškaraca,
- prihvaćanje stanja i nevjerice u mogućnost promjene.

Loša tumačenja ovih mitova naglašavaju poteškoće i sporost unošenja primjenjivih i adekvatnih promjena u zakonodavstvu, te ograničen raspon intervencija koje djeluju u slučajevima obiteljskog nasilja. U zemljama tranziciji, te u onim zemljama u kojima je vladala ratna agresija, kao što su Hrvatska i Bosna i Hercegovina, razvijalo se sve više mitova i loših pristupa koji su umanjivali ili poricali značaj nasilja u obitelji. Hrvatska je karakteristična po tome što sustavno praćenje položaja žene u društvu gotovo da i nema. Dok, u zapadnoeuropskim zemljama postoje razna istraživanja gdje se važnost pridodaje izloženosti ženama u obiteljskom nasilju kao i onim žena koje nasilje doživljavaju na radnom mjestu. Povećano nasilje nad ženom u obitelji je samo jedna od nepovoljnih okolnosti kojima su izložene. UNICEF je 1994. godine proveo opsežnu analizu položaja žene u zemljama u tranziciji te temeljem te analize utvrđeno je da su žene na najvećem udaru bile za vrijeme tranzicije, tj. prijelaza s centralno planiranog gospodarstva na pluralističko. No, današnja istraživanja ukazuju na činjenice da je nasilje protiv žena široko rasprostranjeno u svim zemljama svijeta. Zdravstvene posljedice za ženu mogu biti vrlo teške kako tjelesne tako i psihičke. U Hrvatskoj su gospodarske i političke promjene donijele niz negativnih posljedica za žene, posebice u društvenoj i ekonomskoj sferi. Najznačajniju ulogu u promicanju potreba i prava zlostavljanih žena, danas imaju nevladine udruge. U posljednjih deset godina njihov rad se najviše unaprijedio u promicanju stabilizacije o problemu nasilja nad ženom, lobiranje na promjeni zakona i zastupanje žena u društvenom položaju [1].

9. Zakonska regulativa u Republici Hrvatskoj

Hrvatska je dužna štiti ljudska prava osoba koje žive unutar njenih granica. Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama, kao i ostali brojni dokumenti o ljudskim pravima, definiraju obaveze Hrvatske kao članice međunarodne zajednice, zaštitu ljudskih prava. Hrvatska je ratificirala Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena te Konvenciju mučenja i okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja. Također, kao članica Vijeća Europe, Hrvatska je usvojila Konvenciju o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. U tom dokumentu osuđuje se partnersko nasilje i postavljaju se pozitivne obaveze državama članicama da spriječe i zaštite žene od nasilja te da kazne počinitelje [11].

U hrvatskom zakonodavstvu do srpnja 2003. godine nije bilo posebnog zakona u kome bi žena, žrtva obiteljskog nasilja, našla posebnu vrstu zaštite od partnera i drugih članova obitelji. No, tada je Vlada Republike Hrvatske donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO), 2003., učinila važan korak kako bi suzbila problem nasilja nad ženama. Svrha donesenog zakona je prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji, primjenom odgovarajućih mjera prema počinitelju, te ublažavanje posljedica već počinjenog nasilja pružanjem zaštite i pomoći žrtvi nasilja [11].

Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

- tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije,
- tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe,
- psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje),
- spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje,
- ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke

imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

U svim postupcima vezanim za nasilje u obitelji službe socijalne skrbi i zdravstvene ustanove te druga nadležna tijela dužna su voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti joj pristup odgovarajućim službama.

U slučajevima pokretanja prekršajnog postupka u kojem se kao žrtva pojavljuje dijete nadležni sud dužan je, bez odgode, o tome obavijestiti ustanove socijalne skrbi radi poduzimanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Interesi djeteta izloženog nasilju u obitelji prioritetni su u svim postupcima.

Do stupanja na snagu Obiteljskog zakona (01. srpnja 1999. godine) u kojemu je u čl. 118. bilo zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji, žena je zaštitu mogla ostvariti jedino u okviru tada važećeg Kaznenog zakona koji je u čl. 213 „Zapuštanja i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe“ mogao ženu zaštititi jedino ukoliko se radilo o nasilju pred djecom, tako da je žena posredno, preko djece koja su svjedočila nasilju, što se smatra psihičkim zlostavljanjem djece, mogla ostvariti kakvu takvu zaštitu. Naravno, u okviru Kaznenog zakona žena je mogla ostvariti zaštitu kao bilo koji drugi građanin nad kojim je počinjeno nasilje ukoliko je bila žrtva nekog kaznenog djela iz glave „Kaznenih djela protiv života i tijela i „Kaznenih djela protiv slobode i spolnog ćudoređa“. U okviru Kaznenog zakona, tek je njegovim izmjenama i dopunama 2000. godine uvedeno i novo kazneno djelo u čl. 215 „Nasilničko ponašanje u obitelji“ koje čini član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj. Za to kazneno djelo zapriječena je kazna od šest mjeseci do pet godina zatvora [12].

U srpnju 2003. godine Hrvatski Sabor je usvojio novi Obiteljski zakon u kojemu se više ne nalaze odredbe kojima je zabranjeno nasilničko ponašanje u obitelji, ali je istodobno s usvajanjem novog Obiteljskog zakona usvojen i Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji u kojem je detaljno razrađeno što je nasilje u obitelji, zaštita članova obitelji od nasilja, te vrsta i svrhe prekršajnih sankcija [13].

10. Zaključak

Nasilje nad ženama je jedan od najčešćih oblika nasilja. Prepoznavanje nasilja nad ženama izuzetno je važan osobni, obiteljski i javnozdravstveni problem, ali i problem cjelokupnog društva gdje se krši dostojanstvo i ljudsko pravo žene. Svaka žena proživljava svoj osobni proces osvjestavanja i imenovanja počinitelja nasilja. Stoga je pružanje podrške i pomoći ženama koje su proživjele neki oblik nasilja, moralna obaveza stručnjaka i šire zajednice. Procjena broja žena koje su preživjele obiteljsko nasilje ostaje tek započeta, ali nedovršena tema. Otkrivanje te „tamne brojke“ nasilja nad ženama ukazuje na nedovoljno poznavanje problema i njegovoj prisutnoj nevidljivosti u društvu. Nasilje nad ženama treba prepoznati kao kriminalan čin.

Muškarci koriste sve oblike nasilja kako bi ponizili svoju ženu i dokazali svoju moć. Stoga se pojam nasilje u partnerskim odnosima temelji kao sustavni obrazac zlostavljajućeg ponašanja, koje se zbiva tijekom duljeg vremenskog perioda. Takvo ponašanje uključuje verbalno nasilje, fizičko i psihičko nasilje, prijetnje, seksualno zlostavljanje, silovanje i dr. Partnersko nasilje povezano je s raznim oblicima obiteljske disfunkcije. Takva djeca koje žive u nasilnoj obitelji, osjećaju se bespomoćnima, zanemarenima i češće se izložena zlostavljanju, te prilikom odrastanja sve više iskazuju svoje nemoralno psihološko ponašanje. Sve veća izloženost nasilju među roditeljima dovodi do niza posljedica i problema u odrastanju djece. Najčešće posljedice su tjeskoba, depresija, poteškoće u školovanju, agresija, krađe, zloupotreba droge, nisko samopoštovanje i dr.

Nasilje nad ženama i dan danas je sve više izraženije, štoviše postaje sve više učestalije i brutalnije. Nasilje nad ženama počinje najčešće malim napadima kao što su: uvrede, naguravanje, šamaranje ili razbacivanjem stvari. S vremenom takvi napadi prerastaju do jačih i težih oblika nasilja, a posljedice su iščašenja, lomovi kostiju, masnice, ozbiljne povrede glave, fraktura lubanje pa sve do ubojstva žene. Muškarci koji jednom izvrše nasilje nad ženama, najčešće takvo svoje ponašanje primjenjuju i u buduću. Kod takvih muškaraca razgovor sa ženom, objašnjenje, isprike, ne postoje. Drugim riječima, kad muškarac nije u mogućnosti brzo riješiti neki sukob ili problem unutar svoja četiri zida postaje sklon nasilju kao načinu uspostavljanja kontrole. Takav muškarac je pun ljutnje, tjeskobe, te lako padne u bijes i izgubi kontrolu. Stoga je potreban rad s takvim skupinama nasilnika, učenje kontrole agresivnih poriva i bolje prepoznavanje vlastitih, ali i tuđih osjećaja.

Zdravstveni djelatnik, liječnik, patronažna sestra te drugi stručnjaci moraju pružiti ženi priliku da priča o sebi i o onome što joj se događa u životu. Uloga stručnjaka je poticati ženu da priča da iznosi svoje probleme, da ju sluša, ali da ne daje savjete, već samo informacije o mogućnostima pomoći. Cilj je pomaganje ženi da jasnije vidi svoje vlastite sposobnosti i izvore podrške koje može dobiti u svojoj okolini.

Nitko ne zaslužuje biti zlostavljen, silovan ili pretučen, stoga je potrebna zajednička suradnja da se stvori svijet gdje žene žive slobodno i sigurno. Iako u Hrvatskoj ima niz zakona koji štite žene od nasilja, no oni su pomalo tromi i neučinkoviti. Potrebno je postići ravnopravnu jednakost između žene i muškaraca u svim segmentima života. Tek tada će ona „tamna brojka“ na početku zaključnog razmatranja biti sve manja i žene će biti sve manje izložene nasilju. Valja postići stupanj poštovanja, gdje će muškarci više cijeniti svoju ženu, njezino dostojanstvo i svu njezinu ljepotu koju mu pruža

Literatura

- [1]. M. Ajduković, G. Pavleković: Nasilje nad ženom u obitelji. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, 2000.
- [2]. M. Singer: Kriminologija delikata nasilja; Nasilje nad djecom i ženama, maloljetničko nasilje. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2005.
- [3]. J. Belamarić, S. Kovačević, P. Neuner: Nasilje protiv žena: istraživanje: stop nasilju protiv žena. Zagreb: Centar za žene žrtve rata, 2000.
- [4]. <http://www.sigurnomjesto.hr/savjetovanje/oblici-nasilja/>, dostupno: 15.5.2016.
- [5]. <http://www.sigurnomjesto.hr/savjetovanje/posljedice-nasilja/>, dostupno: 15.5.2016.
- [6]. Away from violence, WAVE Coordination Office/Austrian Women's Shelter Network, Bacherplatz 10/4, A-1050, Vienna, Austria, 2011.godina
- [7]. Ž. Ivančević, ur. MSD: Priručnik dijagnostike i terapije. The Merck manual, Split: Placebo d.o.o., 2010.
- [8]. <https://www.scribd.com/doc/17429985/Poreme%C4%87aji-osobnosti-PO-zlostavlja%C4%8Di-manipulatori-i-korisnici-u-vezama>, dostupno: 20.5.2016.
- [9]. D. Ajduković, M. Ajduković: Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti, 2010.
- [10]. D. Kolarić: Mitovi i činjenice o nasilju u obitelji. S.O.S. Telefon - poziv u pomoć, Virovitica, 2013.
- [11]. <http://www.azkz.net/dokumenti/58aecd1b7d0b0ffc5ff321d34a3406e1.pdf>, dostupno: 25.5.2016.
- [12]. <http://www.psyhoaktiva.hr/tretmanski-centar/zakonska-regulativa.html>, dostupno: 25.5.2016.
- [13]. Republika Hrvatska. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji. 2009. NN 137/09., 14/10., 60/10.

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, OGNJAN PETRA (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom NASILJE U OBITELJI NAD ŽENAMA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Ognjan Petra
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, OGNJAN PETRA (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom NASILJE U OBITELJI NAD ŽENAMA (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Ognjan Petra
(vlastoručni potpis)